

**Віктор Кушнірук, к.е.н., доцент кафедри
готельно-ресторанної справи та організації бізнесу;
Микола Дубочинський, здобувач вищої освіти
Миколаївський національний аграрний університет**

ТОВАРНА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКА ПРОДУКЦІЯ ГОСПОДАРСТВ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

На Миколаївщині є всі необхідні передумови для розвитку товарного виробництва. Це і родючі землі, сприятливі природно-кліматичні умови, достатні трудові ресурси, сформовані традиції господарювання. Область вважається одним із регіонів інтенсивного землеробства в Україні та має значні земельні ресурси, що на 1 січня 2020 р. становили 2458,5 тис. га.

У 2020 р. господарствами усіх категорій області зібрано 2362,1 тис. т зерна (у масі після доробки), що майже на чверть менше ніж у 2019 р., та на 18,4 % – ніж у 2015 р. Слід зазначити, що на формування такого низького врожаю культур зернових у минулому році суттєво вплинуло зменшення виробництва: кукурудзи – на 37,0 %, пшениці – на 27,3 %, ячменю – на 15,1 % та зернобобових – на 14,6 %.

Провідною культурою серед продовольчих є пшениця. Господарствами усіх категорій зібрано 1157,2 тис. т цієї культури, що на 434,0 тис. т (на 27,3 %) менше ніж у попередньому році. Третина загальнообласного валового збору пшениці в підприємствах забезпечено господарствами Первомайського, Снігурівського, Миколаївського та Новоодеського районів.

Товаровиробниками області вирощено 25,3 тис. т плодів та ягід, що на 9,6 % менше ніж у 2019 р. та на 28,9 % – ніж у 2015 р. Структура виробництва за видами виглядає наступним чином: на кісточкові культури припадало 42,7 %, зерняткові – 40,0 %, горіхоплідні – 14,3 %, ягідники – 3,0 %.

Тваринництво області представлене такими галузями як скотарство, свинарство, птахівництво, вівчарство і бджільництво. Господарствами усіх категорій у 2020 році було вирощено 41,6 тис. т худоби та птиці (у живій масі), що на 2,6 % менше ніж у 2019 р. Відношення обсягів вирощування худоби до її реалізації на забій дорівнювало 91,2 % (83,9 % – у 2019 р.). У цілому по області в 2020 р. було реалізовано на забій сільськогосподарських тварин у живій масі 45,6 тис. т, що на 10,4 % менше ніж у попередньому році.

В цілому по області за підсумками 2020 р. вироблено 278,5 тис. т молока, що на 6,9 % менше рівня попереднього року, 98 т вовни (на 13,3 % менше), 201,6 млн. шт яєць (на 26,8 % менше).

Впродовж 2020 р. підприємствами області було реалізовано власно виробленої аграрної продукції на суму 13644,6 млн. грн, з якої вартість продукції рослинництва становила 12963,4 млн. грн (95,0 % загальної виручки), тваринництва – 681,2 млн. грн (5,0 %). Загальний обсяг реалізації аграрної продукції порівняно з попереднім роком зменшився на 19,2 %, у тому числі продукції рослинництва – на 19,4 %, а тваринництва – на 15,9 %.

**Обсяги реалізації окремих видів продукції сільського господарства у
Миколаївській області, тис. т**

Види продукції	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.
Культури зернові та зернобобові	1773,9	1474,3	1544,5	1621,4	1462,3	1266,7
у т. ч. пшениця	970,7	835,7	914,5	962,1	847,7	700,8
Насіння культур олійних	833,2	695,4	697,9	676,9	780,0	556,2
у т. ч. насіння соняшнику	761,4	649,1	610,5	582,5	623,1	447,9
Культури овочеві	243,2	238,6	324,2	312,1	332,8	421,1
Культури плодові та ягідні	7,8	8,0	2,9	9,4	4,7	2,4
Тварини сільськогосподарські живі	9,1	8,5	7,3	7,3	8,0	6,2
у тому числі:						
- велика рогата худоба	2,1	2,4	2,1	2,1	2,3	1,8
- свині	6,1	4,9	4,1	4,0	4,8	3,5
- птиця	0,8	1,1	1,1	1,1	0,9	0,8
Молоко від сільськогосподарських тварин усіх видів, сире	41,7	41,8	43,3	47,7	43,3	43,5
Яйця птиці свійської в шкаралупі свіжі, млн. шт	108,7	102,6	111,4	103,1	106,0	62,5

Упродовж 2020 р. господарствами області було продано 1266,7 тис. т культур зернових та зернобобових, що на 13,4 % менше рівня 2019 р. та на 28,6 % – ніж у 2015 р. У структурі обсягу реалізації зернових культур 55,3 % припадало на пшеницю, 30,5 % – на ячмінь, 11,8 % – на кукурудзу, 1,6 % – на зернобобові. Слід зазначити, що спостерігалось збільшення обсягів реалізації, порівняно з попереднім роком, по просу – у 2,1 разів, вівсу – у 1,5 разів та ячменю на 11,8 %. По решті культур зернової групи відмічалось зменшення обсягів продажу: гречки – на 59,3 %, кукурудзи на зерно – на 35,2 %, пшениці – на 17,3 %, зернобобових культур – на 17,2 %.

Виробниками тваринницької продукції у минулому році реалізовано 6,2 тис. т тварин сільськогосподарських живих, що на 21,9 % менше рівня 2019 р., у тому числі великої рогатої худоби – 1,8 тис. т (на 22,9 %), свиней – 3,5 тис. т (на 25,6 %), птиці – 0,8 тис. т (на 1,3 %). У структурі реалізації худоби та птиці найвагоміше місце займає продаж свиней – 57,0 % (у 2019 р. – 59,8 %). Обсяг реалізації яєць у підприємствах торік зменшився на 41,0 % і склав 62,5 млн. штук. Продаж молока усіх видів становив 43,5 тис. т, що на 0,3 % вище рівня 2019 р. Аналізуючи середні ціни на продукцію сільського господарства (без ПДВ, дотацій, транспортних, експедиційних та накладних витрат) у порівнянні з 2019 р., слід констатувати їх зростання на 18,3 %, зокрема на продукцію рослинництва – на 19,2 %, тваринництва – на 2,0 %.

Серед видів рослинницької продукції продовольчі баштанні культури подорожчали у 3,5 разів, плодові та ягідні – на 39,2 %, боби сої – на 25,1 %, насіння соняшнику – на 24,3 %, виноград – на 20,3 %, зернові культури – на 18,3 %, насіння ріпаку й кользи – на 10,2 %, культури овочеві – на 6,0 %. Картопля подешевшала на 4,4 %.

Література:

1. Статистичний збірник «Сільське господарство Миколаївської області у 2020 році» [за редакцією І. Малєєвої]. Миколаїв: Головне управління статистики у Миколаївській області. 2021. 187 с. URL: <http://www.mk.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 21.10.2021).

**Владислав Лесюк, аспірант кафедри економіки та міжнародних економічних відносин
Полтавський державний аграрний університет**

ОСОБЛИВОСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Перед будь-яким аграрним підприємством стоїть важлива мета у вигляді задоволення потреб населення та національної економіки загалом. В умовах розвитку національної економіки підприємства змушені пристосовуватися до мінливого ринку відповідно формуючи виробництво власної продукції.

Аграрний сектор економіки за останні десятиріччя характеризується значними диспропорціями в аграрному виробництві – поєднанням дрібних та крупних формувань, нерівномірними змінами рівнів обсягів виробництва в різних галузях АПК, постійним зростанням собівартості. Результатом цих процесів є збитковість основних галузей сільського господарства у більшості підприємств [1, с. 198].

У такому разі на перший план виходить потреба у виробництві продукції, яка здатна принести найбільшу економічну вигоду при найменших затратах виробничих ресурсів. Для забезпечення цього господарська діяльність аграрних підприємств має бути економічно ефективною.

Зміст категорії ефективності виробництва складний та багатогранний. Не існує єдиного визначення цього поняття. Але загалом ефективність це категорія, що характеризує продуктивність будь-яких затрат, це комплексне відображення кінцевих результатів використання засобів виробництва і робочої сили. Чим ефективніше працюють підприємства, тим більше вони створюють валового внутрішнього продукту та національного доходу, що в свою чергу впливає на інвестиційну привабливість як галузі, так підприємства зокрема [2, с. 9].

Економічна ефективність – це таке співвідношення між ресурсами і результатами виробництва, за якого отримують вартісні показники ефективності виробництва. При цьому можливі три варіанти вказаного співвідношення [3, с. 380]:

- 1) ресурси і результати виражені у вартісній формі;
- 2) ресурси – у вартісній, а результати – у натуральній формі;
- 3) ресурси – у натуральній, а результати – у вартісній формі.